

Жукова А., Сергієнко Т., Шоптенко В. Історичні передумови та розвиток військового перекладу: від витоків до сучасних підходів. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 2. С. 48-52. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i2-006>.

Zhukova A., Serhiienko T., Shoptenko V. Istorychni peredumovy ta rozvytok viiskovoho perekladu: vid vytokiv do suchasnykh pidkhodiv [Historical background and development of military translation: from the origins to modern approaches]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 2. S. 48-52. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i2-006>.

УДК 81'25:355.357

DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i2-006

Анна ЖУКОВА¹, Тетяна СЕРГІЄНКО², Вікторія ШОПТЕНКО³

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Україна

¹ <https://orcid.org/0000-0002-7292-1605>
annetta000@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0001-5680-994X>
tanyasergh@gmail.com

³ <https://orcid.org/0009-0007-5976-7440>
viktoriashoptenko@ukr.net

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ

Анотація. Стаття присвячена розгляду історичних передумов, витоків та розвитку військового перекладу. Актуальність заявленої у статті проблеми зумовлена тим, що військовий переклад являє собою значущу частину діяльності збройних сил будь-якої держави, дипломатичних і міжнародних відносин, адже він забезпечує комунікацію між представниками різних держав, а також є невід'ємним компонентом інформаційної безпеки та координації у міжнародних військових операціях. А в умовах глобалізації та продовження повномасштабної війни на території України військовий переклад є надзвичайно потрібним і потреба у кваліфікованих військових перекладачах безперервно зростає. Мета статті полягає у вивченні особливостей розвитку військового перекладу. Основу методологічного підходу в цій роботі складає комплексне системне дослідження, що ґрунтується на ефективному поєднанні теоретичних методів дослідження. Зокрема аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування, інтерпретація, а також описовий і порівняльно-історичний методи та метод зіставлення були використані з метою вивчення специфіки розвитку військового перекладу та представлення одержаних результатів дослідження. Головними результатами, що були одержані в межах цього наукового дослідження, слід вважати узагальнення поняття «військовий переклад», опис процесу розвитку військового перекладу в Україні та обґрунтування сучасних підходів до розвитку військового перекладу. Виявлено, що військовий переклад розпочав свій розвиток з часів незалежності нашої держави, проте з 2014 року його розвиток набув нових обертів з огляду на військові дії, які тривають на території України. Результати цього наукового дослідження, а також сформульовані на їхній основі висновки, становлять практичну цінність для військових та цивільних перекладачів, філологів, викладачів, а також інших фахівців, які займаються вивченням проблем розвитку та функціонування військового перекладу в умовах воєнного стану.

Ключові слова: військовий переклад; теорія військового перекладу; лексика; військова термінологія; дискурс.

Anna ZHUKOVA¹, Tetiana SERHIIENKO², Viktoriia SHOPTENKO³

Hetman Petro Sahaidachny National Army Academy, Ukraine

¹ <https://orcid.org/0000-0002-7292-1605>
annetta000@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0001-5680-994X>
tanyasergh@gmail.com

³ <https://orcid.org/0009-0007-5976-7440>
viktoriashoptenko@ukr.net

HISTORICAL BACKGROUND AND DEVELOPMENT OF MILITARY TRANSLATION: FROM THE ORIGINS TO MODERN APPROACHES

Abstract. The article is devoted to military translation's historical background, origins, and development. The relevance of the problem stated in the article is that military translation is a significant part of the activities of the armed forces of any state, diplomatic and international relations, as it ensures communication between representatives of different states and is an integral component of information security and coordination in international military operations. In the context of globalization and the ongoing full-scale war on the territory of Ukraine, military translation is extremely important, and the need for qualified military translators is constantly growing. The article aims to study the peculiarities of the development of military translation. The basis of the methodological approach in this paper is a comprehensive systematic study based on an effective combination of theoretical research methods. In particular, analysis, synthesis, generalization, abstraction, interpretation, descriptive and comparative-historical methods, and comparison methods were used to study the specifics of the development of military translation and present the study results. The main results obtained in this research are a generalization of the concept of "military translation," a description of the development process of military translation in Ukraine, and a substantiation of modern approaches to the development of military translation. It was found that military translation began its development after the independence of our country. Still, since 2014, its development has gained new momentum due to the ongoing military operations on the territory of Ukraine. The results of this research and the conclusions drawn on their basis are of practical value for military and civilian translators, philologists, teachers, and other professionals involved in studying the development and functioning of military translation under martial law.

Keywords: military translation; military translation theory; vocabulary; military terminology; discourse.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Сучасні збройні конфлікти у світі та повномасштабна війна на території України викликають необхідність адекватного військового перекладу, який правдиво висвітлює події та дає можливість міжнародній спільності дізнатись про те, що насправді відбувається на фронті. Склад військової термінології постійно змінюється у зв'язку з розвитком техніки та інструментів військового управління, ідеологічно орієнтованої діяльності, розробкою нових способів ведення війни, у результаті виникає безліч неологізмів та відбуваються зміни термінологічних одиниць, що також зумовлює необхідність розвитку військового перекладу на сучасному етапі. Звідси випливає актуальність дослідження історичних передумов та специфіки розвитку військового перекладу, що дасть можливість зрозуміти, як формувалися професійні стандарти, принципи та сучасні методи військового перекладу. Окрім того, аналіз розвитку військового перекладу від витоків до сучасних підходів є значущим для вдосконалення підготовки перекладачів, розробки нових освітніх програм та підвищення якості військового перекладу, що, своєю чергою, сприятиме підтримці глобальної безпеки й стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження різних аспектів військового перекладу представлена у працях таких українських науковців, як В. Балабін [3], М. Зайцева [9], О. Нікіфорова [13], С. Янчук [16] та ін. Так, В. Балабін [3] розглянув теоретико-концептуальні основи військового перекладу та прийшов до висновку, що наразі з-поміж спеціальних теорій перекладознавчої науки відсутня науково-обґрунтована теорія військового перекладу, яка має ґрунтуватися на мовознавчих, наукознавчих і перекладознавчих засадах, відповідати методологічним та кваліфікаційним критеріям наукознавства, мати власний об'єкт, предмет і завдання дослідження, поняттєво-категоріальний апарат та теоретичні моделі. О. Нікіфорова [13] зосередила увагу на головних передумовах становлення наукової школи військового перекладу в Україні як базису дослідження сучасної проблематики теорії й практики військового перекладу, здійснила аналіз поняття «наукова школа» та виокремила основні критерії, яким має відповідати наукова школа військового перекладу. С. Янчук [16] проаналізувала сучасний стан, головні проблеми й перспективи розвитку теорії військового перекладу, а також запропонувала способи розв'язання окреслених проблем. Однак все ще актуальним залишається питання узагальнення історії розвитку військового перекладу від витоків до сучасних підходів.

Формулювання мети і завдань статті. Мета статті полягає у вивченні специфіки розвитку військового перекладу. Окреслена мета дослідження передбачає розв'язання наступних завдань: 1) розглянути поняття «військовий переклад»; 2) дослідити етапи розвитку військового перекладу в Україні; 3) охарактеризувати сучасні підходи до розвитку військового перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед звернемо увагу на ключове поняття цього дослідження – «військовий переклад». Аналіз наукових джерел засвідчує, що наразі важко знайти ґрунтовне визначення терміна «військовий переклад», а більшість сучасних вчених послуговуються у своїх роботах визначенням, яке було запропоновано ще радянськими науковцями у минулому столітті. Тільки деякі українські дослідники намагаються запропонувати своє визначення для поняття «військовий переклад», серед них С. Янчук. С. Янчук зазначає: «...військовий переклад (далі – ВП) є наріжним каменем лінгвістичного забезпечення участі ЗСУ (Збройних Сил України – Б.В.) у заходах міжнародного військового співробітництва, адже усі ці заходи потребують професійного перекладацького супроводу. І в доповнення до вищесказаного науковці визнають, що саме...англійська мова сама по собі є мовою, яка розвивається в геометричній прогресії, що і викликає зростання різноманітності військової термінології [15]. То ж, професійний перекладацький супровід таких заходів, як миротворчі й антитерористичні операції та міжнародні військові навчання, залежить від стабільної військово-термінологічної та лексикографічної роботи, військово-спеціальної мовної підготовки, лінгводидактики ВП, а також науково-дослідницької роботи у цих напрямках. Практика військового перекладу у наш час немислима без глибоких знань теорії і осмислення специфічних рис ВП. Динаміка ВП вимагає швидких перекладацьких рішень, а теорія озброює військового перекладача методикою пошуків необхідних еквівалентів та перекладацьких відповідників, окреслює алгоритм перекладацького процесу, знайомить із новими мовленнєвими жанрами та типами текстів і т.п. Усе це дозволяє вирішувати практичні завдання раціональніше і швидше, що має неабияке значення у стресових умовах роботи військового перекладача. Таким чином, теорія і практика військового перекладу повинні мати не просто тісний взаємозв'язок між собою, але ще і доповнювати одна одну» [16, с. 330].

Як видно з вищенаведеної цитати, С. Янчук виділяє чотири значущі ознаки військового перекладу: основа лінгвістичного забезпечення військ; професіоналізм; залежність від військово-термінологічної, науково-дослідницької, лексикографічної роботи, військово-спеціальної мовної підготовки, лінгводидактики; стресові умови діяльності військового перекладача.

В. Балабін пропонує коротке (згорнуте) та повне (розгорнуте) визначення військового перекладу. Відповідно до згорнутого визначення дослідника: «військовий переклад – спеціальний вид мовного посередництва, що здійснюється в збройних силах з метою реалізації завдань лінгвістичного

забезпечення військ», а згідно з розгорнутим визначенням: «військовий переклад – спеціальний вид міжкультурної двосторонньої й двомовної комунікації, що має своїм об'єктом тексти військової тематики і здійснюється в звичайних та екстремальних умовах військової служби в військовополітичній, військово-технічній і військово-спеціальних сферах діяльності збройних сил за мовним посередництвом військового перекладача». На думку В. Балабіна, саме ці визначення відповідають вимогам раціональної стислості, дають можливість відрізнити військовий переклад від інших понять перекладознавства, а також представляють військовий переклад як складну систему, в якій вагомі якісні ознаки стають її повноцінними компонентами [1, с. 12].

Одні науковці вважають, що військовий переклад є одним з видів перекладу в якому яскраво виражено військову комунікативну функцію. Військовий переклад вирізняється значною кількістю термінів, точністю та чіткістю викладу матеріалу при відсутності емоційних засобів виразності [12, с. 201]. Інші ж розглядають ВП одним із видів спеціального перекладу з яскраво вираженою комунікативною функцією, однією із рис якого є термінологічність та чітке викладення матеріалу за відсутності образно-емоціональних засобів [14, с. 99].

Є. Долинський стверджує, що «військовий переклад є наріжним каменем лінгвістичного забезпечення участі ЗСУ у заходах міжнародного військового співробітництва, адже усі ці заходи потребують професійного перекладацького супроводження. У свою чергу, професійне перекладацьке супроводження таких заходів як миротворчі й антитерористичні операції та міжнародні військові навчання, залежить від стабільної військово-термінологічної та лексикографічної роботи, військово-спеціальної мовної підготовки, лінгводидактики військового перекладу, а також науково-дослідницької роботи у цих напрямках» [8, с. 201].

На наш погляд, військовий переклад – це спеціальний вид перекладу, який використовується у військовій сфері та охоплює переклад документів, текстів та усних повідомлень, які стосуються військової галузі. Цей вид перекладу використовується задля забезпечення ефективної комунікації між військовими підрозділами, а також з метою передачі точної інформації у ході міжнародних військових операцій, навчань та переговорів. То ж, саме перекладач повинен мати широкі знання не тільки у військовій сфері загалом і частково в конкретному об'єкті свого перекладу.

Щодо розвитку військового перекладу, то слід зауважити, що першою українською працею у галузі військового перекладу є монографія В. Балабіна, у якій науковець розглядає специфіку особливостей перекладу американських військових сленгізмів [2]. Дослідник не тільки започаткував серію перекладознавчих досліджень військової субмови, але й заклав підвалини для створення школи військового перекладу в Україні. З-поміж інших здобутків В. Балабіна слід виокремити навчальний посібник «Основи військового перекладу», який був виданий у 2004 році. Пізніше, у 2008 році В. Лісовський та О. Чернишов у співавторстві та за редакцією В. Балабіна створили однойменний підручник. Іншим значущим напрацюванням В. Лісовського є підручник з військово-технічного перекладу з англійської мови у трьох томах [11].

Авторським колективом, до якого входять В. Гапонова, І. Яремчук, І. Блощинський, було розроблено навчальний посібник з дисципліни «Військовий переклад» [6]. О. Гукова створила навчальний посібник з практичного курсу військово-спеціальної мовної підготовки для вищих військових закладів освіти [7]. Різноманітною та важливою є перекладацька й перекладознавча діяльність М. Білана, який є одним із співавторів підручника з основ військового перекладу з французької мови та який здійснив дослідження лексико-семантичних проблем військового перекладу в однойменній монографії, що вийшла друком у 2010 році [4].

Дисертація Д. Василенка «Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття» є важливим доповненням лінгвістичної картини оновлення й збагачення сучасної англійської мови, зокрема розвитку словникового складу військової сфери ХХ – поч. ХХІ ст., у напрямі військової субмови [5]. Дослідниця Т. Лебедева обґрунтувала динаміку розвитку військової лексичної підсистеми в сучасній німецькій мові [10].

Загалом, важливо зазначити, що військовий переклад почав свій розвиток ще з часів незалежності України. Однак погоджуємось з В. Балабіним, який здійснив аналіз публікацій з проблематики військового перекладу за період із середини ХХ ст. та прийшов до висновку, що на початок 2014 року термінологічно невизначеними та науково необґрунтованими залишалися практично всі спеціальні поняття (терміни, категорії) теорії військового перекладу, адже «більшість надрукованих праць має дидактично-практичну спрямованість (посібники, підручники, словники, методичні розробки), а виконані дисертаційні дослідження з військового перекладу обмежувалися термінологічними, лексико-семантичними, методологічними та лінгвопедагогічними аспектами» [3, с. 9].

З 2014 року розвиток військового перекладу набув нових обертів у зв'язку з початком ведення військових дій на території нашої держави. Так, у 2016 році дослідником В. Балабіним було розроблене термінологічне визначення базових понять, виокремлено об'єкт та предмет теорії військового

перекладу, описано базові дефініції та сформульовано мету. Наразі триває активне розроблення наукових засад теорії військового перекладу на основі несуперечливого, однозначного, узгодженого професійною науковою спільнотою розуміння засадничих понять перекладознавчої науки.

Військовий переклад на сучасному етапі є дуже важливим, адже Україна відстоює свою незалежність, свободу та цілісність, країни усього світу надають нам військову підтримку, що актуалізує військовий переклад, який повинен забезпечити швидко й згуртовану роботу українських військових з численними міжнародними партнерами. Сьогодні військовий переклад виконує не тільки комунікаційну, а й стратегічну функцію, адже від правильного розуміння перекладеної інформації часто залежить результат операцій та безпека персоналу.

Крім того, сучасний військовий переклад охоплює комплексну роботу з великими обсягами даних, зокрема технічних, розвідувальних, стратегічних документів. Новим етапом у розвитку цієї сфери є використання сучасних технологій, зокрема машинного перекладу й штучного інтелекту. До прикладу, автоматизовані системи перекладу дають можливість швидко й ефективно обробляти текстові дані та скорочують час, необхідний для виконання перекладу, що особливо важливим у складних умовах воєнного стану.

Як і раніше, у військовому перекладі вагоме значення мають адекватність та точність перекладу, адже перекладений матеріал може слугувати базою для ухвалення важливих рішень та проведення військових операцій. Також важливе значення має передача структурної форми й послідовність викладу інформації. До прикладу, в бойових документах порядок пунктів та підпунктів, їх позначення (арабськими цифрами й літерами латинського алфавіту), точність передачі дат та часу, географічних назв, координат, найменування та нумерація частин і підрозділів та інші дані [9, с. 97]. Головне завдання перекладача полягає у передачі стилю оригіналу й правильному виборі лексико-граматичних засобів. Стил військових матеріалів не є однорідним, військові тексти перекладають або сухою офіційно-канцелярською мовою із застосуванням складних архаїчних конструкцій або простою розмовною мовою.

Висновки та перспективи досліджень у цьому напрямі. З огляду на все вищезазначене, приходимо до висновку, що розвиток військового перекладу відбувається безперервно, він пов'язаний з еволюцією збройних сил, розвитком військової техніки, озброєння та тактики ведення бойових дій. Виявлено, що військовий переклад в Україні розпочав свій активний розвиток з 2014 року, сьогодні ця галузь продовжує розвиватись, адже активно ведуться бойові дії, що спричиняють необхідність здійснення військового перекладу та вимагають наявності висококваліфікованих перекладачів, які повинні не тільки володіти добре розвиненими мовними навичками, але й мати ґрунтовні знання у галузі військової термінології, технологічних інноваціях та дипломатичних протоколах. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у вивченні факторів, що впливають на розвиток військового перекладу в Україні в умовах воєнного стану та проблем і труднощів, які виникають у перекладачів під час виконання їх професійних обов'язків у такі складний час.

Список використаних джерел

1. Балабін В.В. Визначення поняття «військовий переклад». *Філологічні трактати*. 2018. Т.1, № 3. С. 7-14.
2. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ: Логос, 2002. 314 с.
3. Балабін В. В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу. *Філологічні трактати*. 2018. №10. С. 7-18.
4. Білан М. Б. *Лексико-семантичні проблеми військового перекладу*. Київ: Логос, 2010. 244 с.
5. Василенко Д. В. *Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття*: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 Запоріжжя, 2008. 237 с.
6. Гапонова В. М., Яремчук І. А., Блощинський І. Г. *Військовий переклад*: навчальний посібник. Хмельницький: Вид. Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2006. 440 с.
7. Гукова О. В. *Практичний курс військово-спеціальної мовної підготовки*: навчальний посібник. Житомир: ЖВІ НАУ, 2010. 320 с.
8. Долинський Є. *Теоретичні і практичні засади військового перекладу в контексті лінгвістичного забезпечення ЗСУ*. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8186/AL3D.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=74>.
9. Зайцева М.О. Особливості перекладу термінів на військову тематику. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. 2013. Вип. 10. С. 96-102.
10. Лебедєва Т. Б. *Динаміка розвитку військової лексичної підсистеми в сучасній німецькій мові*: дис. ... канд. філол.наук: 10.02.04. Київ, 2002. 226 с.
11. Лісовський В. М. *Військово-технічний переклад*: (анл. мова): підручник Т. 1. за ред. В. В. Балабіна. Київ: ВІКНУ, 2010. 296 с.
12. Нанівський Р.А., Жукова А.Р. Роль військового перекладу в забезпеченні безпекових спроможностей України: завдання та виклики в умовах воєнного стану. *Сектор безпеки і оборони України на захисті національних інтересів: актуальні проблеми та завдання в умовах воєнного стану*: матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції, 22 листопада 2024/ Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький. 2024.
13. Нікіфорова О. М. Передумови становлення наукової школи військового перекладу в Україні. *Лінгвістика ХХІ століття*. 2015. С. 107-120.

14. Сергієнко Т.М., Денисюк Ю.І., Сергієнко Р.В. Особливості перекладу деяких військових термінів, які стосуються озброєння та тактики дій ЗС України *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика"*. 2020. Вип. 38. С. 74-81.
15. Tetiana Serhiienko, Yuliya Denysiuk, Roman Serhiienko, Yuliia Samoilova (2021) International military cooperation as an impetus for enriching terminological dictionaries: The English-Ukrainian context. *European Scientific Language Journal X Linguae*, 1(2), 255-275. URL: <https://doi.org/10.18355/XL.2021.14.02.19>. The article focuses http://xlinguae.eu/2021_14_2_19.html.
16. Янчук С. Я. Теорія військового перекладу в Україні: стан, проблеми, перспективи. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. №43 (4). С. 328-335.

References

1. Balabin V.V. Vyznachennia poniattia «viiskovy pereklad» [Definition of the concept of "military translation"]. *Filolohichni traktaty*. 2018. T.10, S. 7-14 [in Ukrainian].
2. Balabin V. V. Suchasnyi amerykanskyi viiskovy slenkh yak problema perekladu [Modern American Military Slang as a Problem of Translation]. Kyiv: Lohos 2002. 314 s. [in Ukrainian].
3. Balabin V. V. Teoretyko-kontseptualni osnovy viiskovoho perekladu [Theoretical and conceptual foundations of military translation]. *Filolohichni traktaty*. 2018. №10. S. 7-18. [in Ukrainian].
4. Bilan M. B. Leksyko-semantychni problemy viiskovoho perekladu [Lexical and semantic problems of military translation]. Kyiv: Lohos, 2010. 244 s. [in Ukrainian].
5. Vasylenko D. V. Rozvytok slovnikovoho skladu anhliiskoi movy viiskovoi sfery KhKh – pochatku KhKhI stolittia [Development of the vocabulary of the English language of the military sphere of the twentieth – early twenty-first century]: dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04. Zaporizhzhia, 2008. 237 s. [in Ukrainian].
6. Haponova V. M., Yaremchuk I. A., Bloschynskyi I. H. Viiskovy pereklad [Military translation]: navchalnyi posibnyk. Khmelnytskyi: Vyd. Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy imeni B. Khmelnytskoho, 2006. 440 s. [in Ukrainian].
7. Hukova O. V. Praktychnyi kurs viiskovo-spetsialnoi movnoi pidhotovky [Practical Course of Military Specialized Language Training]: navchalnyi posibnyk. Zhytomyr: ZhVI NAU, 2010. 320 s. [in Ukrainian].
8. Dolynskyi Ye. Teoretychni i praktychni zasady viiskovoho perekladu v konteksti linhvistychnoho zabezpechennia ZSU [Theoretical and practical principles of military translation in the context of linguistic support of the Armed Forces of Ukraine]. URL: <https://eztur.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8186/AL3D.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=74> [in Ukrainian].
9. Zaitseva M.O. Osoblyvosti perekladu terminiv na viiskovu tematyku [Features of the translation of terms on military topics]. *Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova*. 2013. Vyp. 10. S. 96-102 [in Ukrainian].
10. Liebidieva T. B. Dynamika rozvytku viiskovoi leksychnoi pidsystemy v suchasni nimetskii movi: dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Kyiv, 2002. 226 s. [in Ukrainian].
11. Lisovskiy V. M. Viiskovo-tekhnichnyi pereklad [Military and technical translation]: (anl. movy): pidruchnyk T. 1. za red. V. V. Balabina. Kyiv: VIKNU, 2010. 296 s. [in Ukrainian].
12. Naniys'kyi R. A., & Zhukova A. R. (2024). Rol' viys'kovoho perekladu v zabezpechenni bezpekovykh spromozhnostey Ukrainy: zavdannia ta vyklyky v umovakh voyennoho stanu. *Sektor bezpeky i oborony Ukrainy na zakhysti natsionalnykh interesiv: aktualni problemy ta zavdannia v umovakh voiennoho stanu: materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 22 lystopada 2024/ Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmelnytskoho*. Khmelnytskyi. 2024.
13. Nikiforova O. M. Peredumovy stanovlennia naukovoї shkoly viiskovoho perekladu v Ukraini [Prerequisites for the formation of a scientific school of military translation in Ukraine]. *Linhvistyka XXI stolittia*. 2015. S. 107-120 [in Ukrainian].
14. Serhiienko T.M, Denysiuk Yu.I., Serhiienko R.V. Osoblyvosti perekladu deiakyykh viys'kovykh terminiv, yaki stosuyut'sya ozbroiennya ta taktyky diy ZS Ukrainy. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya "Linhvistyka"*. 2020. Vyp. 38. S. 74-81. [in Ukrainian].
15. Tetiana Serhiienko, Yuliya Denysiuk, Roman Serhiienko, Yuliia Samoilova (2021) International military cooperation as an impetus for enriching terminological dictionaries: The English-Ukrainian context. *European Scientific Language Journal X Linguae*, 1(2), 255-275. <https://doi.org/10.18355/XL.2021.14.02.19/> The article focuses http://xlinguae.eu/2021_14_2_19.html
16. Yanchuk, S. Ya. (2013). Teoriia viiskovoho perekladu v Ukraini: stan, problemy, perspektyvy [Theory of military translation in Ukraine: state, problems, prospects]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*, 43 (4), 328-335 [in Ukrainian].